

Themabrief passend onderwijs

Oktober 2012

Passend onderwijs en geschillen

Stichting Onderwijsgeschillen fungeert als één loket voor onafhankelijke geschilbehandeling voor het gehele onderwijs in Nederland, zowel openbaar als bijzonder. Tal van commissies zijn bij onze Stichting aangesloten of worden door ons administratief en juridisch ondersteund. De commissies behandelen verschillende vormen van geschillen in het onderwijs, waaronder die voor medezeggenschap en klachten.

Passend onderwijs zal voor enkele bestaande commissies een uitbreiding van hun aandachtsgebied betekenen. Het wetsvoorstel introduceert ook een nieuwe commissie: de Tijdelijke commissie toelating en verwijdering. Voorts regelt het wetsvoorstel op verschillende plaatsen dat de verantwoordelijke partijen voorzien in een regeling ter beslechting van geschillen.

Het past in de doelstelling van Stichting Onderwijsgeschillen om over deze ontwikkelingen informatie te geven. Hiertoe is deze eerste brief uit een serie Themabrieven passend onderwijs opgesteld. Deze eerste Themabrief is algemeen van inhoud. In vervolgedities belichten wij meer in detail het wetsvoorstel, steeds met een schuin oog naar de geschillenregeling.

De Themabrief gaat eerst in op het huidige stelsel. Daarna komen de doelen en belangrijkste pijlers van het wetsvoorstel aan de orde. Tot slot wordt de financiering van het nieuwe stelsel kort belicht.

Het huidige stelsel

In 2003 is de leerlinggebonden financiering (lgf) ingevoerd. Daardoor kunnen leerlingen, die voorheen deelnamen aan het speciaal onderwijs, met een 'rugzak' (de lgf) deelnemen aan het regulier onderwijs. Dit huidige stelsel werkt met landelijk vastgestelde voorwaarden (landelijke indicatiesystematiek). Er is een onderscheid tussen de lichte zorg (leerlingen met bijvoorbeeld leerproblemen) en de zware zorg (leerlingen met een lichamelijke of verstandelijke beperking).¹ In het huidige lgf-stelsel kunnen kinderen weliswaar een indicatie krijgen, maar daarmee is het kind nog niet op een school geplaatst. Ouders moeten zelf naar een plek zoeken.

Het huidige stelsel voldoet niet meer

Bij de invoering van de leerlinggebonden financiering in 2003 was de verwachting dat het aantal leerlingen met een indicering voor 'zware' zorg zou stabiliseren. Het tegendeel gebeurde. Het huidige stelsel nodigt volgens de wetgever uit om zoveel mogelijk leerlingen als hulpbehoevend te bestempelen (indiceren) en te verwijzen naar speciaal onderwijs of speciale jeugdzorg. Volgens het CPB is vermoedelijk de belangrijkste reden voor doorverwijzing (afwentelen) dat de instituties zo zijn ingericht dat gewone basisscholen en ouders er weinig belang bij hebben om goedkopere onderwijsvormen te kiezen.² Binnen het huidige stelsel is sprake van forse wachtlijsten voor speciaal onderwijs en zitten veel kinderen thuis.³ Ongeveer een kwart van de scholen van het (voortgezet) speciaal onderwijs staat onder verscherpt toezicht van de Onderwijsinspectie.⁴ Daarnaast is het huidige systeem complex en bureaucratisch. Zo zijn in elke gemeente ten minste 5 samenwerkingsverbanden actief, maar dit kan oplopen tot wel 14 samenwerkingsverbanden, elk met een eigen indicatiesystematiek. Onderwijs en jeugdzorg zijn onvoldoende op elkaar afgestemd. Een verwijzing naar bijvoorbeeld cluster 4 (zeer moeilijk opvoedbare kinderen) betekent in het huidige stelsel niet, dat er tevens ondersteuning beschikbaar komt voor de ouders.⁵

Zes doelen van de nieuwe wet

In het wetsvoorstel is er voor gekozen om in het kader van passend onderwijs te spreken over de *ondersteuning* van leerlingen in plaats van over de zorg aan leerlingen. Passend onderwijs geldt voor leerlingen die *extra* ondersteuning nodig hebben. Er zijn zes voorwaarden waaraan dat nieuwe wettelijke systeem moet voldoen. De wetgever heeft dit benoemd als de doelen van het wettelijk kader passend onderwijs.⁶ Via de bepalingen in het wetsvoorstel passend onderwijs tracht de wetgever de zes doelen te realiseren. De tamelijk uitgesproken doelen zijn aldus relevant wanneer het aankomt op de interpretatie van de wet, zoals in het geval van een geschil.

1. Geen thuiszitters

Alle kinderen verdienen een plek in het onderwijs. De laatste jaren is beleid ingezet om de thuiszittersproblematiek te verbeteren. Toch is daarmee op langere termijn onvoldoende geborgd dat er geen kinderen zullen thuiszitten. Belangrijk doel van een nieuw wettelijke systeem is een zo passend mogelijk onderwijsprogramma voor alle kinderen die extra ondersteuning nodig hebben in het onderwijs.

2. Geen noodzaak meer tot labelen van kinderen

Het landelijke systeem van indicatiestelling wordt afgeschaft. Het is namelijk sterk medisch gericht. De prikkel van het indiceren (en het daarmee verkrijgen van extra middelen) op basis van een diagnose vervalt. In de nieuwe wet staat de kernvraag voorop: hoe kan de onderwijsbeperking worden opgeheven. De schoolbesturen gaan de middelen voor *extra* onderwijsondersteuning via het samenwerkingsverband ontvangen. De wetgever verwacht dat daardoor meer ruimte ontstaat voor handelingsgerichte diagnostiek. Dit wil zeggen: uitgaan van de onderwijsbeperking van de leerling. Overigens verandert voor het leerwegondersteunend onderwijs en het praktijkonderwijs het huidige systeem van indicatiestelling (nog) niet. De wetgever wil eerst ervaring opdoen met passend onderwijs. Daardoor blijft voor deze leerlingen een vereiste dat zij beschikken over een indicatie van de regionale verwijzingscommissie.⁷

3. Minder bureaucratie

In het nieuwe systeem moet zo min mogelijk complexiteit en bureaucratie zitten: dat betekent geen lange indicatieprocedures, geen wachtlijsten, geen gescheiden circuits voor lichte en zware ondersteuning waarvoor ouders meerdere indicatieprocedures moeten doorlopen en zo min mogelijk administratieve lasten voor de schoolbesturen.

4. Handelingsbekwame leerkrachten

Het is belangrijk te vertrouwen op de professionaliteit van de leerkracht. Parallel aan het wetsvoorstel wordt geïnvesteerd in opbrengstgericht werken voor alle leerlingen en de professionalisering van leerkrachten, zowel in de opleidingen als wanneer de leerkracht al werkzaam is in het onderwijs.

5. Afstemming met andere sectoren

De inzet van ondersteuning in het onderwijs moet beter worden afgestemd op de inzet vanuit andere sectoren in het jeugddomein, zoals de jeugdzorg⁸, de arbeidsmarkt en de Wet maatschappelijke ondersteuning (de Wmo regelt dat mensen met een beperking hulp, voorzieningen en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Het kan gaan om ouderen, gehandicapten of mensen met psychische problemen). Een voorbeeld van goede afstemming tussen professionals van verschillende sectoren is het zorgadviesteam.

6. Budgettaire beheersbaarheid en transparantie

Duidelijk moet zijn waaraan de beschikbare middelen voor extra ondersteuning worden besteed. Ook mag van een afwenteling van het stelsel van de lichte ondersteuning op het stelsel van zware ondersteuning geen sprake meer zijn.

De belangrijkste pijlers van het nieuwe stelsel

De wetgever wijst vier onderdelen van de nieuwe systematiek aan als de belangrijkste pijlers van passend onderwijs. In onze volgende Themabrieven worden onderdelen van die nieuwe systematiek, zoals toelating/verwijdering, het ontwikkelingsperspectief, het ondersteuningsplan, de ondersteuningsplanraad en het schoolondersteuningsprofiel, nader besproken.

Zorgplicht

Alhoewel de wetgever de term zorgplicht niet letterlijk heeft opgenomen in het wetsvoorstel is het voor passend onderwijs een belangrijk begrip⁹. De wetgever schrijft dat hij deze term heeft gehandhaafd, omdat het om een (juridisch) begrip gaat dat de verantwoordelijkheid voor het bereiken van een wettelijk omschreven doel tot uitdrukking brengt.¹⁰ De zorgplicht wordt ingevoerd voor bevoegde gezagsorganen. De zorgplicht is van toepassing op leerlingen die extra (lichte dan wel zware) ondersteuning nodig hebben in het onderwijs en die niet zonder meer het onderwijs kunnen doorlopen.¹¹ Het begrip zorgplicht wordt in dit verband gebruikt om aan te geven dat het bevoegd gezag er voor verantwoordelijk is dat een leerling die extra ondersteuning behoeft en die zich bij een school aanmeldt, een zo passend mogelijke plek in het onderwijs krijgt, hetzij bij de school van aanmelding, hetzij op een zo goed mogelijke plek op een andere school.¹² Scholen hebben geen opnameplicht, maar als gevolg van de zorgplicht wel de verplichting om het kind zelf toe te laten of, indien dat gezien de extra ondersteuningsbehoefte niet mogelijk is, een andere passende onderwijsplek aan te bieden.¹³

Wanneer geldt de zorgplicht niet?

De zorgplicht geldt in een aantal gevallen niet: als de school waar het kind is aangemeld vol is, of indien de ouders weigeren de grondslag van de school te onderschrijven (ontwerp artikel 40 lid 6 WPO en soortgelijk in WVO en de WEC). In het voortgezet onderwijs moet het bevoegd gezag eerst beoordelen of een kind voldoet aan de vooropleidingseisen, gesteld in het Inrichtingsbesluit WVO. Voldoet het kind daaraan niet (bijvoorbeeld, een vmbo-leerling meldt zich aan op een vwo), dan is de zorgplicht niet van toepassing. De zorgplicht geldt niet voor leerlingen die bijvoorbeeld een taalachterstand hebben en extra ondersteuning nodig hebben om die achterstand in te lopen. Voor de bestrijding van achterstanden zijn middelen beschikbaar bij de scholen en de gemeenten. De zorgplicht geldt evenmin bij aanmelding tot een instelling van cluster 1 of 2. Deze instellingen maken geen deel uit van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en hebben een eigen toelatingsprocedure.¹⁴ Voor cluster 1 en 2 wordt daarom niet gesproken over zorgplicht maar over ondersteuningsplicht. Zorgtoewijzing in cluster 1 en 2 zal plaatsvinden door een Commissie van onderzoek die landelijk vastgestelde indicatiecriteria volgt.

Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ)

Ongeacht de afspraken die er over de uitvoering van de zorgplicht binnen een samenwerkingsverband worden gemaakt, is voor alle individuele schoolbesturen in alle sectoren de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ) van kracht. Artikel 2 van deze wet bepaalt dat individuele schoolbesturen ertoe verplicht zijn doeltreffende aanpassingen te verrichten voor een leerling met een beperking (zoals bedoeld in de WGBH/CZ), tenzij deze een onevenredige belasting voor de school vormen. De WGBH/CZ is volgens de Commissie Gelijke Behandeling (CGB) niet van toepassing op de toelating tot en deelname aan het (v)so¹⁵. Het middelbaar beroepsonderwijs neemt binnen passend onderwijs een aparte positie in. Het mbo kent geen speciaal onderwijs. Voor het mbo ligt de zorgplicht verankerd in de WGBH/CZ.¹⁶

Schoolondersteuningsprofiel

Pijler 2 van de systematiek van passend onderwijs betreft het schoolondersteuningsprofiel. In dit document beschrijft de school haar mogelijkheden om leerlingen te ondersteunen die extra onderwijsbehoeften hebben. Daartoe verzamelt de school gegevens, die direct en indirect betrekking hebben op de mogelijkheden van de school: gegevens over de aanwezige deskundigheid in het team, methodieken en voorzieningen, de kwaliteit van de organisatie. Al deze gegevens worden gebruikt om de ondersteuning te beschrijven die de school kan bieden op twee niveaus: de basisondersteuning en de extra ondersteuning.¹⁷

Volgens de te wijzigen Wet medezeggenschap op scholen heeft de medezeggenschapsraad een adviesrecht over de vaststelling of wijziging van het schoolondersteuningsprofiel (ontwerp artikel 11.r. Wms). Waar de school tekortschiet in het bieden van extra ondersteuning kunnen de ouders daarover een procedure starten, en zich ondermeer wenden tot de klachtencommissie van de school.¹⁸

Voor een leerling die extra ondersteuning nodig heeft moet het bevoegd gezag een **ontwikkelingsperspectief** opstellen. Dit dient te gebeuren binnen zes weken na de inschrijving van de leerling. Voordat dit ontwikkelingsperspectief kan worden vastgesteld voert het bevoegd gezag met de ouders overleg over de inhoud. De wetgever verlangt dat dit overleg op overeenstemming is gericht. Geschillen over het ontwikkelingsperspectief kunnen worden voorgelegd aan de Tijdelijke commissie toelating en verwijdering.¹⁹

Samenwerkingsverbanden

Waar voorheen aparte structuren bestonden voor lichte en zware ondersteuning, zullen de scholen in het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs gaan samenwerken in een nieuwe structuur van regionale samenwerkingsverbanden (swv's). Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij gemeentegrenzen. Er komen twee soorten swv's: voor primair en voortgezet onderwijs. *Alle* (door de overheid bekostigde) scholen uit die twee sectoren zijn daarbij aangesloten.²⁰

De nieuwe swv's hebben twee belangrijke taken: het opstellen van een **ondersteuningsplan** en het beoordelen van een leerling op **toelaatbaarheid** voor het sbo of (v)so. Eens in de vier jaar stellen de besturen in het swv een ondersteuningsplan op. Het swv krijgt in de systematiek van passend onderwijs de beschikking over de middelen (gelden) voor de lichte en zware ondersteuning. Het ondersteuningsplan gaat over de verdeling van deze middelen, de meerjarenbegroting, plaatsingscriteria voor leerlingen (sbo en (v)so en het terug- en overplaatsingsbeleid (bijvoorbeeld van speciaal naar regulier basisonderwijs). Inhoudelijk omvat het ondersteuningsplan voor het primair en het voortgezet onderwijs dezelfde punten.

Elk swv stelt een eigen medezeggenschapsraad in voor het eigen personeel, en een **ondersteuningsplanraad**, die instemmingsrecht heeft op het ondersteuningsplan.²¹ Over het conceptplan dient het samenwerkingsverband voor primair onderwijs overleg te voeren met het swv voor voortgezet onderwijs in hetzelfde werkingsgebied, en vise versa. Verder dient het swv met de gemeente overleg te voeren over het concept ondersteuningsplan. Dit overleg behoort op overeenstemming te zijn gericht. In het schema van invoering passend onderwijs (zie verder) is opgenomen dat uiterlijk 1 februari 2014 het samenwerkingsverband het ondersteuningsplan voorlegt aan de ondersteuningsplanraad. Uiterlijk 1 mei 2014 heeft het samenwerkingsverband haar eerste ondersteuningsplan vastgesteld en ingediend bij de inspectie.

De tweede belangrijke taak van het swv betreft de beoordeling of een leerling toelaatbaar is voor het sbo of (v)so. Deze **toelaatbaarheidsverklaring** is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.²² Tegen die beslissing staat bezwaar en daarna beroep open.²³

De toelaatbaarheidsverklaring moet niet verward worden met de beslissing van het schoolbestuur (het bevoegd gezag) de leerling die extra ondersteuning behoeft (vervolgens) toe te laten tot een bepaalde school. Geschillen *daarover* kunnen volgens het wetsvoorstel worden voorgelegd aan de Tijdelijke geschillencommissie toelating en verwijdering.²⁴ Het bestuur moet zijn definitieve beslissing dan aanhouden totdat deze geschillencommissie advies heeft uitgebracht.

Voor dergelijke geschillen in het middelbaar beroepsonderwijs is deze commissie niet bevoegd. Men kan zich allereerst wenden tot het bevoegd gezag van de instelling. Leidt dat niet tot een aanvaardbare oplossing, dan staat in het mbo de weg naar de Commissie Gelijke Behandeling open. Men kan zich ook wenden tot de rechter.

Referentiekader

De laatste te vermelden pijler waarop de systematiek van passend onderwijs rust, betreft het (vooralsnog concept) Referentiekader. Het nieuwe wettelijk kader voor de leerlingenzorg in het funderend onderwijs is een *open kader*. De schoolbesturen krijgen de verantwoordelijkheid om inhoudelijke invulling aan passend onderwijs te geven. De organisaties van de schoolbesturen in het funderend onderwijs en mbo hebben hiervoor een concept Referentiekader ontwikkeld.²⁵ Dit kader kan pas definitief worden als het wetsvoorstel is aangenomen.²⁶

Het Referentiekader bevat een visie van de sectororganisaties op de vormgeving van passend onderwijs op de school en in het samenwerkingsverband. In het Referentiekader wordt uiteen gezet wat onder basisondersteuning (voorheen: 'basiszorg') en wat onder speciale ondersteuning wordt verstaan. Met basisondersteuning in het onderwijs wordt de ondersteuning bedoeld die elke school zou moeten kunnen bieden. Speciale ondersteuning wordt geboden door de scholen voor speciaal onderwijs of met behulp van de inzet van middelen vanuit het samenwerkingsverband. Het Referentiekader is een hulpmiddel (een set met werkwijzen, instrumenten, modellen en afspraken) voor schoolbesturen en samenwerkingsverbanden bij de opdracht om met de beschikbare middelen de zorgplicht in het onderwijs waar te maken. Het Referentiekader zal complementair aan het wetsvoorstel zijn.²⁷

De afspraken die door de sectororganisaties zijn neergelegd in het Referentiekader worden het instrumentarium genoemd. Dit instrumentarium is nader uitgewerkt met een reeks handreikingen. Weliswaar nemen de mbo-instellingen door hun grote spreiding geen deel aan de

samenwerkingsverbanden. Bij de vormgeving van passend onderwijs voor jongeren tot 23 jaar spelen zij echter een essentiële rol.²⁸ Het Referentiekader geldt derhalve ook voor het mbo.

Financiering

Iedere school, ook scholen voor (v)so krijgt vanuit het Rijk de basisbekostiging per ingeschreven leerling. Aanvullend daarop is een budget voor extra ondersteuning beschikbaar. Dit budget wordt naar rato van het aantal leerlingen in het samenwerkingsverband verdeeld over de samenwerkingsverbanden. In de swv's wordt bepaald op welke wijze het budget wordt ingezet. De afspraken hierover worden beschreven in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Ook voor het lwoo en het praktijkonderwijs komt er een einde aan de huidige openeinde financiering en worden de middelen op landelijk niveau gebudgetteerd.²⁹ Zoals hiervoor is vermeld, verandert alleen de indicatiesystematiek voor het lwoo en praktijkonderwijs (nog) niet.

Elk samenwerkingsverband krijgt verhoudingsgewijs, immers gebaseerd op het aantal leerlingen, evenveel middelen. Tot 1 augustus 2020 geldt er een overgangsregeling (verevening) omdat in de huidige situatie er geen gelijkmatige verdeling is van de indicaties, maar in sommige regio's veel meer leerlingen naar het speciaal onderwijs zijn verwezen dan het landelijk gemiddelde.

Samenwerkingsverbanden kunnen keuzes maken in de manier waarop de beschikbare middelen worden ingezet. Deze keuzes zullen worden gestuurd door inhoudelijke motieven, bijvoorbeeld door schoolondersteuningsprofielen. Daartoe zijn verdeelmodellen uitgewerkt. In het schoolmodel worden de middelen verdeeld onder de schoolbesturen/scholen op basis van het leerlingenaantal. In het expertisemodel richt het swv een netwerk in van voorzieningen en regelt de aard, omvang en bekostiging van die voorzieningen. In het leermodel komen de ondersteuningsmiddelen beschikbaar op basis van individuele handelingsgerichte diagnoses en de aanpak die op basis hiervan nodig is.³⁰

Schema van invoering passend onderwijs

Op 1 juni 2012 heeft de minister van OCW de planning voor de invoering van passend onderwijs uiteengezet.³¹ Dat overzicht hebben we apart op onze website geplaatst³². Het huidige schooljaar 2012-2013 ziet zij als een voorbereidingsjaar waarin een aantal voor passend onderwijs elementaire zaken moet worden vormgegeven: het samenwerkingsverband, de ondersteuningsplanraad, het ondersteuningsplan en de vormgeving van het overleg met de gemeenten en de ondersteuningsplanraad.

Volgende Themabrief passend onderwijs

De volgende Themabrief passend onderwijs verschijnt in januari 2013.

¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 3 (MvT)

² Kamerstukken II 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 6 (MvT) en CPB, 2009, Zorg om zorgleerlingen, p. 9

³ Kamerstukken II nr. 31 497, nr. 31, p. 2

⁴ Onderwijsverslag 2009-2010, Inspectie van het Onderwijs

⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33106, nr. 3, p. 8 (MvT)

⁶ Kamerstukken II 2011/12, 33106, nr. 3, p. 9-11 (MvT)

⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33106, nr. 3, p. 31 (MvT)

⁸ Concepttekst Jeugdwet 18 juli 2012 en MvT, <http://www.internetconsultatie.nl/jeugdwet/document/605> en 604

⁹ Over procedurele haken en ogen bij de aanmelding en toelating: Advies Raad van State en nader rapport, *Kamerstukken II*, 2011/12, 33 106, nr. 4, p. 15 e.v., nr. 10

¹⁰ Kamerstukken II 2011/12, 33106, nr. 3, p. 2 (MvT)

¹¹ De zorgplicht geldt niet voor leerlingen die extra ondersteuning niet nodig hebben. In dat geval kan de school besluiten om de leerling toe te laten (toelating zonder extra ondersteuning) of de school kan de toelating weigeren. In dat geval moeten de ouders (net zoals bij alle leerlingen die geen extra ondersteuning nodig hebben) bij een andere school aanmelden: 33 106, nr. 84, brief van de minister van OCW, 7 maart 2012, p. 9, 10

¹² Kamerstukken II 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 11 en 14 (MvT)

¹³ Kamerstukken II 2011/12, 33 106, nr. 84, brief van de minister van OCW, 7 maart 2012, p. 36

¹⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 15 (MvT)

¹⁵ WGBH/CZ artikel 3 lid 1 sub b.

¹⁶ Eindversie Referentiekader Passend Onderwijs, 21 februari 2012, ten behoeve van informatie Tweede Kamer, p. 3-4

¹⁷ Instrumentarium passend onderwijs; werken met het schoolondersteuningsprofiel, PO-Raad / Utrecht, april 2012, p. 4

---

¹⁸ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 22 (MvT)

¹⁹ Wetsvoorstel artikel 43 WPO, 44 WEC en 27c WVO. *Kamerstukken II*, 2011/12, 33 106, nr. 91, Nader gewijzigd amendement van de leden Ferrier en Van der Ham

²⁰ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 23 (MvT)

²¹ Wetsvoorstel, art. 4a en 14 Wms

²² *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 29 (MvT)

²³ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 4, p.19 (Advies RvS en nader rapport). Wat de concrete stappen in het proces van invoering betreft licht de minister van OCW toe dat de samenwerkingsverbanden een adviescommissie moeten inrichten voor de bezwaarschriften over de beslissingen van het swv over de toelaatbaarheid van de leerlingen tot het basisonderwijs en het (v)so: *Kamerstukken I* 2011/12, 33 106, G, p. 5

²⁴ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 91, Nader gewijzigd amendement van de leden Ferrier en Van der Ham.

²⁵ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 3, p.12 (MvT)

²⁶ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 3, p.12 (MvT)

²⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 3, p.14 (MvT)

²⁸ Eindversie Referentiekader Passend Onderwijs, 21 februari 2012, p. 3

²⁹ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 106, nr. 3, p. 41, 42 (MvT)

³⁰ Financiële handreiking stelselwijziging passend onderwijs PO (en vo), Infinite Financieel, 16 januari 2012, in opdracht van Stuurgroep passend onderwijs sectorraden, p. 7

³¹ *Kamerstukken I* 2011/12, 33 106, G, p. 15 (MvA)

³² Zie: www.onderwijsgeschiedenis.nl